

El Noguer de Segueró, a Beuda. L'hereu de la casa va ser el destinatari de la carta de mossèn Cinto.

Una carta inèdita de Jacint Verdaguer

Joan Carreres i Péra

La celebració, que ara es clou, del 150 aniversari del naixement de Jacint Verdaguer, el popular Mossèn Cinto, ha representat indubtablement una represa dels estudis verdaguerians. La perspectiva històrica que donen els anys transcorreguts, la normalitat política i l'ambient de recerca en els àmbits universitaris han permès un estudi global de l'home i l'escriptor. Podem dir que, mentre el record sentimental de Mossèn Cinto es dilueix en les nebuloses de l'ànima popular col·lectiva, creix en proporció la seva figura com un clàssic de les lletres catalanes.

Interès renovat per Verdaguer

L'interès per Verdaguer s'ha manifestat en aquests darrers anys des de diversos àmbits: 1) Institucionals (especialment la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona). 2) Culturals (els «Amics de Verdaguer», la «Biblioteca de Catalunya» i

la «Institució de les Lletres Catalanes»). 3) Centres universitaris (han destacat els Estudis Universitaris de Vic).

En l'àmbit d'investigadors, al costat de coneguts verdaguerians, han aparegut joves valors que a partir del fons documental conservat, n'estudien el vessant biogràfic; així mateix, s'ha efectuat un sa correctiu a determinats textos publicats que havien estat objecte d'ultracorreccions posteriors, i s'han fet conèixer nous títols de la dilatada obra de Verdaguer, encara en bona part inèdita.

Més de dos-cents estudis i articles apareguts a la premsa al llarg de l'any 1995, donen fe de la vitalitat del fenomen verdaguerià arreu de les terres catalanes. Cal afegir-hi els nombrosos actes acadèmics, cursets, exposicions, rutes i conferències, que han ultrapassat de bon tros la cinquantena. Els llibres publicats passen de la dotzena: quaderns de didàctica escolar, llibres de divulgació i estudis d'alta investigació, incloent-hi les edicions crítiques.

Classicisme i romanticisme

Els estudiosos de Verdaguer han remarcat sovint l'influx dels clàssics grecollatins en la formació primerenca del poeta. Aquest influx –confirmat per les investigacions ulteriors– es manifestà d'una manera especial en l'obra *Dos màrtirs de ma pàtria*.

Després, a partir de les primeres aportacions als Jocs Florals (1864-65), el neoclassicisme de Verdaguer hauria estat neutralitzat per la influència que tingueren en ell els temes populars i el

pes dels autors romàntics. De fet, aquesta visió reductora de l'obra del genial escriptor de Folgueroles s'ha mantingut pràcticament fins als nostres dies.

Els investigadors actuals no s'estan de manifestar els seus dubtes. «L'oposició entre Classicisme i Romanticisme –afirma Ricard Torrents– és d'ordre estètic i d'escola literària»(1).

Avui apareix molt clar que l'obra global de Verdaguer, rica, variada i complexa no es pot adscriure de cap manera dins un corrent estètic determinat. Fóra encaixonar-la i minimitzar-la.

La ruta verdagueriana de Girona

Del pas de Verdaguer per les nostres comarques, la Revista de Girona se n'ha fet ja ressò alguna vegada(2); De l'Empordà al Ripollès, de la Cerdanya a la Selva, de la Garrotxa al Gironès, passant pel Pla de l'Estany, els camins i paisatges de Girona –juntament amb els nombrosos amics que hi tingué–, marcaren profundament la vida de Mossèn Cinto(3).

A l'entorn dels 15 anys, essent estudiant al Seminari de Vic (1860),

Carissim amich:

Vaig a respondre, després d'encomanarho a Deu, a la carta de V. en que em demana concell per donar a un amich, infelzament molestat per tentacions d'impuresa. Massa de pressa ho escrich mes ell s'en pendrà l'abona voluntat.
Fugi de las ocasions: contra libidines impetum aprehende fugam, si vis obtinere victoriam, diu S. Agustí. Allà ahont sab ell que l'espera el dimoni, si hi ha de entrar, entrarhi en companyia de Deu.

Carissim amich:

Vaig a respondre, després d'encomanarho a Deu, a la carta de V. en que em demana concell per donar a un amich, infelzament molestat per tentacions d'impuresa. Massa de pressa ho escrich mes ell s'en pendrà l'abona voluntat.

Fugi de les ocasions: «contra libidines impetum aprehende fugam, si vis obtinere victoriam», diu S. Agustí. Allà ahont sab ell que l'espera'l dimoni, si hi ha de entrar, entrarhi en companyia de Deu.

Apartar la tentació en lo primer moment, girant de full, pensant altra cosa, mudar d'objectes, de lloch si convé, invocant a Deu espòs de las ànimas puras, jutge terrible de las impuras.

No estar ocios; lo horrible y fastigós dimoni de la luxuria cerca los ociosos.

Tinga a ralla los sentits, especialment la vista. Tema la vista de la dona, per petita que sia pot encendre lo foch del infern en lo cor, alerta en jugar ab criaturas d'altre sexe.

«Ne dicatis vos habere animos pudicos si habbeatis oculos impúdicos». S. Agustí. Demanar cada [dia] lo do de la santa pureza a Maria Inmaculada y a Sant Lluís y en las tentacions, creure que ells lo miran desde l cel. Creure que l Cel enter, ab germans ò pares que hi tinga; esperan sa victoria mentres l infern espera sa derrota.

Demandarho a Jesus Crucificat, mirantlo en diària oració clavat per los pecats desonestos. Prometreli cada matí no tornarho a clavar aquell dia. Donarlin gracias cada vespre de no haverho fet.

Portar un Sant Cristó, mes o menos gran sobre l pit, segons la devoció y estrenyerlo en lo moment de perill y demanarli ausili, adormirse en sos brassos. Ell en la creu vencé l dimoni, si l tenim en nostre cor es impossible que siam vençuts.

Meditar sobre la mort; dos dias despres de difunt aqueix cos que volem complaure serà cobert de cuchs, tret de la vista dels vivents y colgat en terra com un objecte d'horror. Los ossos del fossar son bona recepta per aqueix mal.

Veure, en la temptació, l'infern obrir-se a sos peus per tragarlo y l cel ab Jesús y Maria, Angels y Sants, pares, amichs y parents, tristos y plorosos, tancar-se per una eternitat sobre son cap.

Confesse sovint yreba l Pa dels Angels que es medecina per tots los mals de l anima, y que li demane ajuda fins a la proxima comunió. Visca en sa pensa desterrar la costum perillosa, trencar la cadena que l portaria a etern torment.

Recorde que l home l anima semblant als Angels y l cos, semblant a las bestias ¿Vol gosar ab estas ó ab aquells? per gosar com estas un moment, voldrà perdre una eternitat de glorias y plahers?

Volem al cel ab los Angels, no ns arrosseguem pel fanch com los vils animals que no goso anomenar.

Jo tinc dos coneguts, l un de gran talent, à qui ls tocaments lleigs ab si mateix, debilitaren poch a poch lo cervell y, sense haversen desvesat estan en la bogeria de Las Corts de Sarrià. Los pares de un d ells, ploran continuament y en sa desgracia no gosan parlar del que hauria de ser lo bacul de sa velle-sa. Moltas vegadas los he hagut d'aconsolar.

Pare son amich eixas baterias y no tema lo dimoni, si comença de vencer es molt valent, mes si comença de perdre, es molt covart. Que li diga que li ajudaré a encomanar-lo a Deu, que sants que adoram en los altars han passat per grans perills. Tan ell com V. no queden d'escriurem, que mon major plaher es servir d'alguna cosa à algun germà meu.

Si estich aquí quan fassan lo tríduo vindré si à Deu plau lo 5 per tornarmen assí dalt lo 6 à la tarde.

Encomànem V. al dolcíssim Cor de Jesús, à qui se dedicarà la festa y yo, en lo poch que valgan mes oracions l encomane à la Verge del Mon.

Seu en Jesus y María

Jacinto Verdaguer Pbr.

per Setmana Santa féu una rocambolesca «escapada» a l'Empordà. Uns diuen que «volia veure el mar»; d'altres, que aspirava muntar en un vaixell i anar en terra de missions. Sembla que arribà fins a Garriguella. Tota la vida recordà l'impacte que li produí el ball de la sardana, plasmat en la poesia titulada l'Empordà, dedicada a Pella i Forgas.

L'agost de 1878, visità Sant Joan de les Abadesses, el Santuari de Montgrony i diversos indrets del Ripollès.

El juny de 1880, des dels Banys de la Presta dedicà al pintor olotí Joaquim Vayreda la poesia *La Barretina*. Durant els mesos de juliol i agost sojornà al Santuari de Núria. Pensant ja en el poema Canigó, féu una volta per Puigcerdà, Llívia i diferents indrets de la Cerdanya.

Durant la segona quinzena d'octubre de 1881 visità Ribes de Freser; sojornà al Balneari de la Corba, explorà la Vall de Ribes i ascendí al Santuari de la Mare de Déu de Mogrony.

L'estiu de 1884, per tal d'arrodonir el poema, sojornà a Banyoles i Besalú i féu una llarga estada al Santuari de la Mare de Déu del Mont(4). A mitjan setembre, abans de retornar a Barcelona visità el *Noguer de Segueró*, Figueres, Peralada, Begur i Girona.

En anys successius, tornà a fer curtes estades al Mont. Travessant la Garrotxa, hi anava a peu des d'El Bac de Collsacabra.

A Ripoll, en ple triomf del Canigó, el 22 de març de 1886 el bisbe Morgades el coronà «Poeta de Catalunya». Eren els inicis de la restauració del monestir. En paraules de Verdaguier fou el seu «Diumenge de Rams». Després ja li vindria el «Divendres Sant» (1895-1898).

L'any 1890 presidí els Jocs Florals d'Olot, però excusà la seva assistència. Aquell estiu –sembla que donat de ple als exorcismes–, no es mogué de Barcelona.

Del juliol de 1895 al gener de 1898 el bisbe de Vic, Josep Morgades, retirà a Verdaguier les llicències de celebrar missa. Després, les relacions entre ells foren molt tenses. Finalment, l'1 de setembre de 1899 tingué lloc la reconciliació a Sant Hilari Sacalm, quan el Doctor Morgades era ja, «in pectore», bisbe de Barcelona(5).

Mentre es trobava encara suspès «A Divinis», féu un petit sojorn a Llorret de Mar, concretament a l'Permita de

Jacint Verdaguer, a l'època en què ve escriure la carta a Joan de Noguier i Olivias.

Sant Pere del Bosc, convidat per l'indià i mecenes Nicolau Font i Maig.

Els darrers anys (1900-1901), revivint tal vegada la joventut, el poeta trespàs sovint per les Guàrdies i el Collsacabra(6). Tenia en projecte dos llibres; l'un sobre el bandoler Joan de Serrallonga i un altre sobre santuaris marians. Preparant aquesta ruta, s'arribà fins al Santuari de la Mare de Déu de Salut de Pallerols.

Finalment, el 15 d'agost de 1901 presidí els Jocs Florals de la Bisbal, amb un vibrant discurs, on evoca el seu pas per les terres gironines i entona un cant a la Tramuntana.

Una carta inèdita escrita al Mont

D'entre les 1.529 lletres publicades fins avui en els XI volums que formen l'Epistolari verdaguierà (1959-1993)(7), només hi trobem una carta [Núm. 412. Vol. IV. pàg. 177-180] que –pel tema i pel destinatari– es pot comparar a la carta inèdita que publiquem.

Datada a darrers d'agost o primers de setembre de 1884, s'adreça a Joan de Noguier i Olivias, el jove hereu d'El Noguer de Segueró; El Noguer és un conegut casal català, emplaçat dins la parròquia de Beuda (Garrotxa), que durant la seva estada al Mont, Mossèn Cinto visità més d'una vegada.

El tema és delicat i d'un interès

extraordinari; amb consells de tipus moral, citació d'autoritats i recursos pràctics per eludir determinades temptacions, Mossèn Cinto respon a una pregunta molt concreta, relativa al capteniment sexual. Sota l'eufemisme de «donar consell a un amic», s'hi evidència un problema personal del jove hereu d'El Noguer.

La lletra té, al mateix temps, una indiscutible projecció històrica; és l'exponent d'un corrent escrupulós que dins l'església perdurà fins al Concili Vaticà II i al mateix temps ens ofereix un model de direcció espiritual, segons els manuals de casuística tradicionals.

En aquest sentit, el text no tan sols és coherent amb el tarannà de Mossèn Cinto sinó que és dels pocs escrits on podem copsar, aproximadament, el tipus de relació que establia amb el penitent en el confessorari.

Escrit en el Santuari de la Mare de Déu del Mont, l'original es troba a l'arxiu de Montserrat Vayreda. Per a la transcripció hem respectat el text de Verdaguier d'acord amb la normativa seguida per Casacuberta en l'epistolari.

Joan Carreras i Péra és director del Centre d'Estudis Diocesà de Girona.

Notes

1. TORRENTS, Ricard. «Els clàssics a classe», a *Lligam*, 50. Brussel·les. Centre Català «Josep Carner». Març de 1996, pàg. 5-6.
2. Cf. CARRERES i PÉRA, Joan. «Verdaguer per terres gironines», a *Revista de Girona*, núm. 159, juliol-agost de 1993, pàg. 44-47 [392-395].
3. Cf. Epistolari de Jacint Verdaguer. Transcripció i notes per J.M. de Casacuberta i J. Torrent i Fàbregas. Barcelona: Editorial Barcino. XI volums (1959-1993); CASACUBERTA, Josep Maria de. Excursions i sojorns de Jacint Verdaguer a les contrades pirinenques. Barcelona: Editorial Barcino, 1953, 111 pàg.
4. Cf. PRATS, Modest/CARRERES, Joan. Verdaguer a la Mare de Déu del Mont. Girona. Ed. El Pèl, 1984, 130 pàg.
5. Cf. TORRENT i FÀBREGAS, Joan. «Mossèn Cinto a Sant Hilari Sacalm. La seva reconciliació amb el bisbe Morgades», a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. Girona, 1981, pàg. 269-281.
6. Cf. TORRENTS, Ricard. «Les Guàrdies, una geografia de contrast en l'obra de Verdaguer», a Verdaguer, estudis i aproximacions. Vic, Eumo Editorial, pàg. 333-369.
7. Epistolari de Jacint Verdaguer. Transcripció i notes per J.M. de Casacuberta i J. Torrent i Fàbregas. XI Vol. Barcelona, Editorial Barcino [«Biblioteca Verdaguieriana»], 1959-1993.